

Türi Ühisgümnaasium

Ainekava

AINEVALDKOND EESTI KEEL JA KIRJANDUS

12. klassi EESTI KEEL

Õppekorraldus

12. klassis on kaks eesti keele kohustuslikku kursust: „Teksti keel ja stiil“ ning „Praktiline eesti keel III“.

Õppematerjalid

1. Aava, K. 2003. Veenmiskunst. Tallinn: Avita.
2. Aava, K. 2003. Veenmiskunst. Töövihik. Tallinn: Avita.
3. Ehala, M. 2000. Kirjutamise kunst. Tallinn: Künnimees.
4. Hage, M. 2003. Teksti- ja kõneõpetus. Gümnaasiumi eesti keele õpik. Tallinn: Koolibri.
5. Hennoste, M. 1996. Tekstiõpetuse õpik keskkoolile. Tallinn: Avita.
6. Hennoste, M. 1998. Väike lugemisõpetus. Tallinn: Avita.
7. Queneau, R. 2007. Stiiliharjutused. Tallinn: Varrak.
8. M. Ehala, M. Kitsing „Praktiline eesti keel. 12. klass, 1. vihik“
9. M. Ehala, M. Kitsing „Praktiline eesti keel. 12. klass, 2. vihik“
10. M. Ehala, M. Kitsing „Praktiline eesti keel. 12. klass, 3. vihik“

Õppesisu

Kursus „Teksti keel ja stiil“

Kursuse „Teksti keel ja stiil” vältel kujuneb õpilase oskus valida suhtluskanalit ja väljenduda korrektselt. Iga suhtlusolukord nõuab oma keelekasutust ja stiili. Stiiliõpetuse põhimeetod on võrdlus ja valik, seega analüüsitakse kursuse käigus tekstide sisu, eesmäärke, kasutuskonteksti, ülesehitust, sõnavara ja stiili.

Ajaline maht	Teema	Õpitulemus	Tegevused/Hindamine
1 tund	Keel suhtluse ja tunnetuse vahendina. Suulise ja kirjaliku suhtluse ja teksti erinevused.	Õpilane mõistab keele kui märgisüsteemi olemust, keelt kui mõtlemise alust; teab suulise ja kirjaliku teksti erinevusi; mõistab stiilivariatsioonide otstarvet.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • meenutab rühmatöös keele funktsioone; • võrdleb suulist ja kirjalikku teksti, nimetab stiilierinevusi; • leiab erinevate stiililiikide iseloomulikke tunnuseid (teksti otstarve, sõnade tähenduspiirkond, päritolu, esinemissagedus, pikkus, häälikuline koostis, kujundlikkus ja kontekst); • leiab õpilastöodes, meediatekstides ja harjutustes stiilivigu ning eritleb neid; • arutleb stiilierinevuste olemuse ja funktsiooni üle.
1 tund	Stiil ja stilistika. Asjalikkus ja isikupära. Viisakus ja sõbralik toon. Võimukus, vulgaarsus ja suhtlusvead.		
1 tund	Stiilivärving, stiiliviga; keele kasutusvaldkondade tüüpilised stiilivead.		
3 tundi	Keelelise väljendusrikkuse ja stilistilise mitmekesisuse kasutamine erineva mõju saavutamiseks suulises esinemises ja väitluses.	Õpilane teeb suulises suhtluses teadlikke stilistilisi valikuid.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • valmistub pidulikuks sõnavõtuks, kasutades alusena ilukirjanduslikke tekste • koostab samasisulise kõne kaks varianti erinevate karakterite poolt esitatuna
5 tundi	Ametlik stiil, publitsistlik stiil, teadusstiil. Tarbetekstide	Õpilane koostab korrektselt erinevaid ametlikke tekste.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • koostab erinevates elulistest olukordades ettetulevaid tekste (referaat,

	koostamine		uurimistöo projekti põhjendus, stipendiumile või ametikohale kandideerimise põhjendus, tegevusaruanne)
2 tundi	Ilukirjandusstiil ja poeetika. Keele kujundlikkus ja loov keelekasutus.	Õpilane tunneb poeetilisele keelele omaseid stilistilisi vahendeid, oskab analüüsida poeetilist teksti.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • omandab mõisted fraseoloogia ja keele kujundlikkus, neologismid, arhaismid ning sõna tähenduse muutumine ajas. • arutleb kujundi olemuse üle (kujund on markeeritud keelend, mis aitab sõnastust ilmestada ja sageli mõnd keerulist nähtust tabava võrdluse abil selgitada. Kujundlikkus avaldub keele eri tasanditel); • leiab tekstist kujundeid ja määrab nende liigi. • kasutab omandatud teadmisi kirjandustunnis luule ning sellise proosa analüüsimisel, mida iseloomustab stilistiliselt tugevalt eristuv väljenduslaad (näiteks Gailiti, Laabani, Tuglase, Sauteri, Kenderi tekstid). • koostab lühitekste katsetamaks stiilivõimalusi, näiteks anda sama sisu edasi neutraalse ja emotsionaalse jutustusena, ametliku raporti ning ajalehe uudisena; • analüüsib valminud tekste paaris- ja rühmatööna, pöörates tähelepanu ka stiilivigadele ja -vääratustele.
2 tundi	Keeruka kujundliku väljenduse mõistmine		
2 tundi	Eesti sõnavara; tähendus- ja stiili-jooned. Oma sõnavara rikastamise võimalused.	Õpilane oskab erinevaid tekste koostades teha teadlikke stilistilisi valikuid, kasutab eri stiilivärvinguga sünonüüme.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • tutvub sünonüümia ja selle allikatega, kasutab sünonüüme tekstide loomisel; • valib teksti sobiva oma-, võõr- või laensõna, hindab nende stilistilist erinevust; • kuulab ülevaadet antonüümia ning samakõlalise kohta, sõltumise kohta kaastekstist; • analüüsib oma stilistilisi valikuid teksti koostamisel.
2 tundi	Tekstide võrdlev analüüs (eesmärgid, kasutus-kontekst, grammatilised erijooned, sõnavara, stiil).		
1 tund	Võrgusuhtluse keele-		Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teeb sõnastusharjutusi; • kirjutab loovtöid; • kasutab sõnastikke ja keeleajakirju;

	valikud.		<ul style="list-style-type: none"> • otsib näiteid ilukirjandusest, folkloorist, publitsistikast, võrguväljaandest
3 tundi	Süsteemiline sõnavaraarendus		Toimub läbi kõikide keele- ja kirjandustundide.
2 tundi	Keeruka struktuuriga suulise teksti konspekteerimine	Leiab suulisest tekstist üles olulise.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulab ilma näitlikustavate vahenditeta loengut ning konspekteerib seda; • osaleb pressikonverentsil, esitab küsimusi ning vastab küsimustele; • kirjutab konspekti põhjal artikli.
3 tundi	Väitluse juhtimine ja seal esile tõusnud argumentidest kokkuvõtte tegemine	Õpilane julgeb osaleda arutelul, suudab teha arutelust kokkuvõtte.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaleb ilukirjandusteose põhiprobleemide arutelul; • väitleb päevakajalisel teemal (nt koolisüsteemi reform, riigieksamite vähenemine, kooli õpisuundade kujundamine, interneti mõju kirjanduslikule loomingule jm) • arutleb filosoofilistel ja eetilistel teemadel (inimese valikuvabadus, õigused ja kohustused jm) • teeb kuulnud argumentidest kokkuvõtte.
6 tundi	Teadustekst. Teadusliku teksti konspekteerimine, refereerimine. Alusteksti kokkuvõtte. Referatiivne ülevaade.	Õpilane oskab refereerida teadusteksti ning kasutada teadusteksti alustekstina.	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konspekteerib lühiloengut ja teadusartiklit, analüüsib tehtud konspekte; • tutvub teadusteksti lugemise tehnikatega; • defineerib ja kasutab teadussõnavara; • kaardistab argumentatsiooni; • parafraseerib ja tsiteerib; • kasutab teaduslikku sõnavara lühiarutluste koostmisel;
1 tund	Loomevargus ehk plagiaat.	Õpilane hoidub plagiaadist.	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb loomevarguste ja autoriõiguste temaatikal • meenutab tsiteerimise ja refereerimise head tava ning tehnikaid.

Kursuse lõpul õpilane:

- valib sobiva suhtluskanali ja väljendab ennast korrektselt nii suulises kui kirjalikus vormis;
- valib väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale ja kõneainele;
- suudab edasi anda tähendusvarjundeid, tajub keelendite konnotatiivseid tähendusi, mõistab vihjelist keelekasutust;
- suudab konspekteerida näitvahenditega toestamata suulist esitust;
- oskab koostada keerulisi tarbetekste;
- tunneb teadusliku stiili põhitunnuseid ja suudab koostada eakohast teaduslikku teksti, vältides plagiaati;
- argumenteerib ja lükkab ümber väiteid nii kõnes kui kirjas;
- tunneb mõjutamise viise ja keelevahendeid, argumenteerib, nõustub esitatud väidetega, lükkab neid ümber nii suulises kui kirjalikus tekstis.

Kursus „Praktiline eesti keel III“

„Praktiline eesti keel III“ on seotud kursusega „Teksti keel ja stiil“, võimaldades teoreetilisi teadmisi ja omandatud oskusi põhjalikumalt rakendada. Praktiliste töödega (arutus, arvustus, probleemkirjutised, tarbetekstid) arendatakse eri tekstiliikide loomise oskust. Tähelepanu pööratakse argumenteerimisele nii kõnes kui ka kirjas, õpetatakse väiteid esitama ja ümber lükkama ning tundma mõjutamise viise.

Ajaline maht	Teema	Õpitulemus	Tegevused/Hindamine
1 t	Teabeotsinguoskuste tõhustamine	Õpilane kasutab keerukaid elektroonilise teabeotsingu strateegiaid, suudab hinnata teabe usaldusväärsust.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib sisuliselt võtmesõnu, teeb põhjendatud valiku; • kasutab otsingus stilistiliselt markeeritud võtmesõnu ja sõnavorme; • kasutab otsingus tervikfraase ja välistavaid võtmesõnu.
1 t	Teadlik kirjutamine. Kirjutamise eesmärk, adressaat, pealkiri, probleem, põhiidee.	Õpilane mõistab kirjutamist kui protsessi ning tekstiliikide ja keelevatorite seost olukorratüübiga.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tutvub pealkirja ülesehituse ja eri võimalustega; • arutleb alapealkirjade ja moto ülesande üle; • sõnastab pealkirju, alapealkirju ja teemasid; • loob teksti erinevaid osi, nt teemakohane sissejuhatus või lõppsõna mitmel eri viisil; • otsib materjali erinevate teemade kohta, võrdleb erinevaid käsitlusi; • kasutab teksti koostamisel allikmaterjale.
2 t	Teksti aineistik, materjali kogumine ja süstematiseerimine. Teema, selle varasemad käsitlused ja tahud.		
3 t	Teksti ülesehitus ja sidusus. Lõigu ülesanne (allteema, väide, selgitus, tõestus, järeldus, üldistus).	Õpilane teab, et tekstide olulisemad omadused on struktuurne sidusus ja teemale vastavus.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib teksti sidusust nii kompositsiooni, üld- ja alapealkirjade kui ka sidusvahendite kaudu: osade üleminekud, sidumiseks kasutatud keelendid ja võtted. • koostab tervikliku argumentatsiooni (argumentide valik, argumentatsiooni struktuur).
3 t	Keeruka struktuuriga ja eri modaalsusega tekstide mõistmine	Õpilane mõistab arutleva artikli ettevalmistamiseks kasutatavaid erineva	Õpilane kasutab kirjandi alustekstina järgmisi materjale: ohtrate joonealuste viidete ja ristviidetega (erialased) tekstid; keerukaid tabeleid, diagramme ning skeeme sisaldavad tekstid; seadused, regulatsioonid;

		keerukusastmega alustekste.	kirjutatud ja kõneldud teksti kombinatsioonid, nt videoloengud; tugevalt kujundlikud tekstid (luule, aforismid), veebipõhised hüpertekstid; kollektiivselt loodud tekstid nagu interneti kommentaarium.
5 t	Arutleva teksti kirjutamine eri tüüpi tekstide (verbaalne, pildiline, audiovisuaalne; lineaarne, mittelineaarne, hüpertekst) põhjal. Oma teksti toimetamine.	Õpilane oskab kasutada erineva raskusastmega alustekste kirjandi kirjutamisel.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • leiab etteantud teema kohta iseseisvalt allikaid; • loeb õpetaja valitud eri modaalsustega alustekste järgnevatel teemadel: ühiskondlikud probleemid (nt Eesti poliitiline kultuur, eestlaste ja venelaste integratsioon), kultuuri- või ajaloonähtused (nt laulupeod ja laulev revolutsioon), kirjandus (nt interneti mõju kirjanduslikule loomingule), filosoofia ja eetika (nt inimese valikuvabadus ajalookeeristes) vms.; • kirjutab arutleva teksti.
20 tundi	Õigekirja ja õigekeelsusküsimuste kordamine	Õpilane kasutab korrektset kirjakeelt	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • töötab individuaalselt keele- ja stiilivigadega; • kasutab sõnaraamatuid ning kirjakeele veebiallikaid; • teeb kaasõpilaste töödele korrektuuri; • kordab erinevaid õigekeelsusküsimusi.

Kursuse lõpul õpilane:

- oskab veenvalt ja selgelt argumenteerida ja kaitsta oma seisukohti keerukaid küsimusi käsitlevas ametlikus arutelus;
- oskab edastada eri modaalsuse ja struktuuriga ning eri allikatest saadud infot ja arutluskäike sidusas tekstis ning lõimida sellesse oma hinnanguid ja seisukohti;
- kasutab keerukaid elektroonilise teabeotsingu strateegiaid, suudab hinnata teabe usaldusväärsust;
- analüüsib tekstide sisu, eesmärke, kasutuskonteksti, ülesehitust, sõnavara, stiili;
- argumenteerib ja lükkab ümber väiteid nii kõnes kui kirjas;
- tekstide loomisel seob alustekste omavahel, refereerib, tsiteerib, parafraseerib, kasutab viitamissüsteeme;
- koostab eri liiki tekste (arutlus, arvustus ja muud probleemkirjutised);
- valdab eesti kirjakeelt

12. klassi KIRJANDUS.

Õppekorraldus

11.klassis on üks kirjanduse kohustuslik kursus: „Uuem kirjandus“. Türi Ühisgümnaasiumis on õppekavasse lisatud veel kursus „Kirjandiõpetus“.

Õppematerjalid

- 1) E. Annus, L. Epner, M. Velsker „Uuem eesti kirjandus“
- 2) A. Nahkur „Kirjandus realismist postmodernismini“
- 3) M. Undo „Müüdi anatoomia“

Õppesisu

Kursus „Uuem kirjandus“

Kursuse „Uuem kirjandus“ üks põhieesmärk on kaasaegse eesti kirjanduse (ja vähesemal määral ka väliskirjanduse) tutvustamine õpilastele. Samuti on oluline, et gümnaasiumilõpetaja tunneks praegu tegutsevaid kirjandusinstituute ja kirjandusajakirju ning harjuks otsima ja jälgima teavet ilmuvast uudiskirjandusest. Kuna kirjandus on ka ühiskonnas toimuvate muutuste tundlik peegeldaja, siis aitab uuema kirjanduse kursus juhtida tähelepanu tänapäeva teemadele ja probleemidele, ärgitades õpilasi kaasa mõtlema ja kujundama oma arvamust. Kursuse eripäraks on selle sisu pidev uuenemine, mida ainekava ei saa igal aastal fikseerida.

Ajaline maht	Teemad	Õpitulemused	Õppetegevused/Hindamine
2 t	1980. aastad Eesti ühiskonnas ja kirjanduses. 1990. aastate alguse murrangulised muutused ühiskonnas ja kirjanduses.	Õpilane mõistab muutusi, mis viivad kirjanduspildi uuenemiseni.	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kordab Eesti lähiajaloo sündmusi ja fakte; • saab ülevaate muutustest kirjanduses; • arutleb rühmatööna teemal „Ideoloogiad, moraal, esteetika ümberhinnangute keerises“; • vahendab vanemate või vanavanemate meenutusi nendest aastatest
1 t	Kirjanduse roll ja lugemine tänapäevaühiskonnas.	Õpilane teadvustab kirjanduse olulisust ühiskonnas.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • arutleb rühmatöös teemal „Kirjandus ja ühiskond“, milline koht on täita kirjandusel ja lugemisel inimese elus, (rahvus)kultuuris ja ühiskonnas; • loeb kirjanike, kultuuriinimeste ja arvamus-liidrite mõtteid lugemiskohta.
2 t	Murranguaastate sõnavabadus. Provokatiivne keeleluule: Karl Martin Sinijärv, Kivisildnik, Contra. Etnofuturism: Kauksi Ülle. Punkluule: Tõnu Trubetsky, Villu Tamme Merca.	Õpilane teab murranguaastate luuletajaid ning nende ühiskondlikke rolle.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpikutekste ja näiteid luulekogudest; • analüüsib kirjalikult ühte valitud luuletust; • arutleb punkliikumise ja etnofuturismi mõiste üle.
2 t	Elulookirjandus. Memuaarid ja päevikud. Elulooline draama. Andrus Kivirähk „Voldemar“, Mart Kivastik nn „Viinistu triloogia“.	Õpilane tunneb eesti elulookirjandust.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpikust tekstinäiteid ja katkendeid, teeb loetust kokkuvõtte; • tutvub Voldemar Panso päevaraamatuga ja loeb katkendeid Panso raamatust „Naljakas inimene“; • esitab rühmatööna katkendi Kivirähki näidendist „Voldemar“ või Kivastiku näidendist „Külmetava kunstniku portree“.
3 t	Sotsiaalne vabavärss. Näited luulekogudest: Jürgen Rooste	Õpilane oskab analüüsida ja arvustada luuleteost.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpikutekste ja näiteid luulekogudest;

	„Sonetid“; „Veri valla“, „21. sajandi armastusluule“. TERVIKLIKULT KÄSITLETAV TEO: Toomas Liiv „Achtung“		<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib kirjalikult ühte valitud luuletust; • deklameerib kodus ettevalmistatud luuletust; • kirjutab Toomas Liivi luulekogu põhjal kirjaliku töö või teeb mõnes muus vormis kokkuvõtte.
5 t	Tuglase novelliauhinna laureaadid. Näiteid novellikogudest: Jüri Ehlevest „Hobune eikusagilt“, Mehis Heinsaar „Vanameeste näppaja“, Armin Kõomägi „Amatöör“.	Õpilane teab postmodernismi tunnuseid, oskab analüüsida novellivõttes arvesse ajastule ning autoril omaseid jooni.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpikutekste ja näiteid novellikogudest; • saab ülevaate postmodernismi tunnustest; • analüüsib kirjalikult üht loetud novelli ja eristab novelli tunnused; • võrdleb erinevate kirjanike stiili.
2 t	Grotesk ja absurdikomöödia: Urmas Vadi „Kohtume trompetis! Elvis oli kapis!“.	Õpilane tunneb absurdikirjandusel omaseid jooni, oskab neid teosest leida.	Õppetegevuse käigus õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb katkendeid Urmas Vadi näidenditest; • kirjutab omaloomingulise absurdidialoogi; • esitab rühmatööna katkendi Urmas Vadi näidenditest.
1 t	Naaberrahvaste luule. Näiteid luulekogudest: Guntars Godinš „Öö päike“, Juris Kronbergs „Maa-alune luule“, Las Nummi „Maa ja taeva märgid“, Wislawa Szymborska „Oma aja lapsed“.	Õpilane oskab leida omavahelisi seoseid erinevate luuletajate loomingus.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpikutekste ja näiteid luulekogudest; • arutleb teemal „Kirjanduse rahvuslik, euroopalik ja individuaalne alge“.
4 t	Eestlaste paroodia ja eneseiroonia. TERVIKLIKULT KÄSITLETAV TEO: Andrus Kivirähk „Rehepapp“ või Mihkel Mutt „Rahvusvaheline mees“ või Kaur Kender „Yuppiejuma või „Iseseisvuspäev“	Õpilane suudab teha vahet rahvuslikul paatosel, paroodial ja eneseiroonial, teab temaatilisi autoreid, kasutab nende tekste arutluse kirjutamisel.	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib tööjuhenditele toetudes eelnevalt läbi loetud tervikteost nii üksinda kui ka rühmas töötades; • kannab analüüsi rühmas või klassis ette; • toob loetu põhjal paralleele tegelikust elust; • kirjutab etteantud teemadel klassikirjandi.
2 t	Kirjanduslooline draama: Loone Ots ja Jaan Undusk.	Õpilane oskab leida tekstist intertekstuaalseid seoseid ning	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpikust katkendeid näidenditest „Koidula veri“ ja

		tõlgendada teost ajastust lähtudes.	<p>„Boulgakoff“;</p> <ul style="list-style-type: none"> • saab ülevaate näidendite ajaloolisest taustast ja intertekstuaalsetes seostest; • vaatab võimaluse korral teatris mõnd Eesti teatrite mängukavades olevat kirjandusloolist draamat.
2 t	21. sajandi luule otsingud: Kristiina Ehin, Elo Viiding, Maarja Kangro, Triin Soomets jt.	Õpilane teab 21. sajandi eesti luuletajaid ning nende loomingu rõhuasetusi ja vormilisi eripärasid.	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpikutekste ja näiteid luulekogudest; • esitab peast kodus ettevalmistatud luuletuse; • analüüsib kirjalikult Künnapu, Rooste, Sinijärve, Soometsa või Viidingu „Kaardipakk kaks“ luulekogust juhuslikult tõmmatud kaardile kirjutatud luuletust.
3 t	Nüüdiskirjandus ja ajalugu: Tiit Aleksejevi „Palveränd“, Indrek Hargla „Apteeker Melchior“ sari. TERVIKLIKULT KÄSITLETAV TEO: (erinevad valikud)	Õpilane teab temaatilisi autoreid, oskab tõlgendada teost ajastust lähtudes, hindab teoses ajalookäsitlust, teab ilukirjandusliku teksti ajalootõe väärtust.	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb teemal „Nüüdiskirjandus ja ajalugu“; • analüüsib tööjuhenditele toetudes eelnevalt läbi loetud tervikteost nii üksinda kui ka rühmas töötades, kannab analüüsi rühmas või klassis ette.
1 t	Kirjanduse institutsioonid Eestis.	Õpilane teab Eestis tegutsevaid kirjanduslikke institutsioone.	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • saab ülevaate kirjandusega tegelevatest institutsioonidest Eestis.
3 t	Uusim maailmakirjandus.	Õpilane orienteerub uuemas maailmakirjanduses.	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • saab ülevaate viimasel aastal ilmunud olulisemast tõlkekirjandusest; • vahendab rühmatöös oma viimase aja lugemiselamusi; • arutleb hittkirjanduse, veebikirjanduse ja küberkirjanduse üle.
2 t	Uusim eesti kirjandus. TERVIKLIKULT KÄSITLETAV TEO: üks värskelt ilmunud eesti kirjanduse uudisteos.	Õpilane orienteerub uusimas eesti kirjanduses.	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • väitleb rühmatöös äsjaloetud uudisteose üle; • kirjutab kodutööna arvustuse loetud eesti kirjanduse uudisteoset; • kohtub koolis (klassis) võimaluse korral ühe eesti kirjanikuga.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) nimetab tähtsamaid uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid, tunneb nüüdiskirjanduse peamisi arengusuundi;
- 2) analüüsib ning tõlgendab loetud kirjandusteoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teose teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga;
- 3) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeleolu ning sõnastab mõtte;
- 4) arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga;
- 5) seostab loetut tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega;
- 6) on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm proosa- või draamateost eesti või maailmakirjandusest, ühe luuletuskogu ning ühe värskelt ilmunud uudisteose.

Kursus „Kirjandiõpetus“

Kursuse „Kirjandiõpetus“ käigus süvendavad õpilased funktsionaalse lugemise, teksti probleemi sõnastamise ning korrektse argumentatsiooni koostamise oskust. Kursuse käigus harjutatakse riigieksamiülesandeid.

Ajaline maht	Teema	Õpitulemus	Tegevused/hindamine
1 t	Tekstiloomee eeldused. Tekstide ülesehitus. Pealkiri. Vahepealkiri.Moto.	Õpilane mõistab tekstiloomet kui erinevate etappidega protsessi. Õpilane analüüsib pealkirja mahtu ning suudab pealkirja vajadusel kitsendada.	Arutelu. Kirjandi pealkirjade analüüs
2 t	Ilukirjandusliku teksti eripära. Proosateksti põhiidee sõnastamine.	Õpilane sõnastab proosateksti põhiidee, vastab teksti põhjal küsimustele, kasutades korrektset eesti keelt.	Funktsionaalne lugemine, küsimustele vastamine 100-sõnalises mahus
4 t	Probleemi põhjal kirjutamine	Õpilane sõnastab loetud teksti põhjal probleemi ja kirjandi pealkirja ning argumenteerib probleemipõhiselt.	Tekstianalüüs, kirjand
2 t	Kirjandi ainestik. Ainestiku allikad.	Õpilane oskab kasutada erinevaid allikaid kirjandi alustekstina.	Allikate otsimine etteantud probleemi käsitlemiseks.
2 t	Populaarteadusliku teksti sisu ja vorm. Teksti põhiidee sõnastamine.	Õpilane sõnastab populaarteadusliku teksti põhiidee, vastab teksti põhjal küsimustele, kasutades korrektset eesti keelt.	Funktsionaalne lugemine, küsimustele vastamine 100-sõnalises mahus
3 t	Sissejuhatus ja lõpetus. Arutleva teksti arendus	Õpilane kasutab sisulistel kaalutlustel erinevaid pealkirju ja lõpetusi. Õpilane seostab tekstilõigud teadlikult valitud strateegia alusel.	Loeng, loovtöö: etteantud tekstidele alustuse ja lõpetuse kirjutamine. Tekstianalüüs, kirjand
4 t	Teksti lõik	Õpilane teab argumenti struktuuri (väide-selgitus-tõestus-järeldus) ning oskab seda lõigu kirjutamisel kasutada.	Argumenti koostamine ja ümberlükkamine. Väitlus.

1 t	Veenmine	Õpilane kasutab kirjandi kirjutamisel veenmise kolme aspekti (eetos, paatos, logos) ning väldib manipuleerimisvõtteid.	
1 t	Manipuleerimine		
2 t	Publitsistliku teksti sisu ja vorm. Teksti põhiidee sõnastamine.	Õpilane sõnastab publitsistliku teksti põhiidee, vastab teksti põhjal küsimustele, kasutades korrektset eesti keelt.	Funktsionaalne lugemine, küsimustele vastamine 100-sõnalises mahus
5 t	Kirjandi stiil	Õpilane kasutab teadlikult erinevaid stiilivõtteid ning teab omakirjandite nõrku ja tugevaid külgi.	Kirjandi analüüs, kirjand